

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

СОВЕТ НА ЕВРОПА

ЕВРОПСКИ СУД ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА

ПЕТТИ ОДДЕЛ

ИВАНОВСКА ПРОТИВ РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

(Жалба бр. 10541/03)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

15 Ноември 2007

Оваа пресуда ќе стане конечна во согласност со условите предвидени во член 44 став 2 од Конвенцијата. Истата може да биде предмет на редакциски измени.

Напомена: Македонскиот превод на текстот на одлуката на Европскиот суд за човекови права е исклучиво информативен и од него не произлегуваат никакви права и/или обврски. Единствено официјалниот текст на одлуката на Европскиот суд за човекови права на англиски и/или француски јазик, објавена од страна на Судот е автентичен и се смета за оригинал. Не е дозволено објавување на овој превод на било каков начин без претходна дозвола од страна на Министерството за правда на Република Македонија, освен во случај доколку се користи за информирање.

Во случајот Ивановска против Република Македонија,
Европскиот суд за човекови права (Петти оддел), заседавајќи во совет во
состав:

г-дин P. Lorenzen, претседател
г-ѓа S. Botoucharova,
г-дин V. Butkevych,
г-ѓа М.Цаца-Николовска,
г-дин R. Maruste,
г-дин J. Borrego Borrego,
г-дин R. Jaeger, судии

и г-ѓа C. Westerdiek, секретар на одделот

На седницата одржана на 16 Октомври 2007 година,

Ја донесе следнава пресуда, усвоена на истиот датум:

ПОСТАПКА

1. Предметот е инициран со жалба (бр. 10541/03) против Република Македонија, поднесена од Судот согласно член 34 од Конвенцијата за заштита на човековите права и основни слободи (во понатамошниот текст “Конвенцијата”), од страна на македонскиот државјанин г-ѓа Катица Ивановска (во понатамошниот текст “жалител”), на 7 Февруари 2003 година.
2. Жалителот беше застапуван од г-дин Кирил Чејковски, адвокат од Скопје. Владата на Република Македонија беше застапувана од нејзиниот агент, г-ѓа Р. Лазареска Геровска.
3. На 18 Јануари 2006 година, Судот одлучи да ја извести Владата за жалбата. Применувајќи го член 29 став 3 од Конвенцијата, Судот одлучи истовремено да решава по допуштеноста и основаноста на жалбата.

ФАКТИ

ОКОЛНОСТИ НА ПРЕДМЕТОТ

4. Жалителот е родена 1946 година и живее во Скопје.
5. На 3 Декември 1986 година, тогашната општина Центар, Скопје (во понатамошниот текст: “општината”) извршила експропријација на куќа, две засебни соби и дворно место (во понатамошниот текст: “имот”), кои биле во сопственост на жалителот и на нејзината мајка. Надоместокот за експропријацијата (во понатамошниот текст: “надоместок”) требал да биде определен во согласност со вољата на засегнатите странки. Откако оваа одлука била ставена настрана, на 27 Мај 1987 година Општината решила предметот повторно да го преиспита, утврдувајќи дека надоместокот ќе биде утврден во засебна судска постапка. На 11 Јули 1987 година одлуката станала правосилна. На 21 Октомври 1987 година, откако се направиле три обиди да се постигне спогодба пред општината, кои не успеале очигледно поради отсуство

на жалителот, предметот бил доставен на одлучување пред надлежниот суд да го утврди надоместокот. Оваа постапка започнала на 16 Ноември 1987 година.

6. Помеѓу 16 Ноември 1987 година и 26 Декември 1996 година, првостепениот суд одредил 39 расправи од кои: 14 расправи биле одложени заради неуредна достава на поканите за расправа; 9 расправи биле презакажани заради отсуство на жалителот; и 13 расправи биле одложени по предлози за жалителот. Во текот на овој период, биле изготвени две вештачења за утврдување на вредноста на имотот. Во 1995 година, Основниот суд Скопје, ги утврдил жалителот и нејзниот брат како наследници на нивната мајка која починала во 1989 година. Оспорената постапка потоа продолжила, со жалителот и нејзиниот брат како тужители.

7. На 26 Февруари 1997 година, општината доставила понуда за надоместокот, која била одбиена од тужителите на 7 Април 1997 година. На 21 Април 1997 година, тужителите со допис, предложиле друга сума која наводно соодветствувала на пазарната вредност на имотот.

8. На 19 Мај 1997 година, првостепениот суд го одобрил барањето на жалителот за дополнително вештачење за вредноста на имотот. Тој ја одложил закажаната расправа за 24 Септември 1997 година и наредил проценка. На 30 Октомври 1997 година жалителот барал од Судот да назначи друго вешто лице, споредјќи дека надоместокот за вештачењето направено од Бирото за судски вештачења (во понатамошниот текст: "Бирото") на 24 Октомври 1997 година било прескапо.

9. Расправите од 25 Февруари, 6 Мај и 3 Јуни 1998 година биле одложени, бидејќи претставниците на општината или не биле присутни или не доставиле понуда за надомест.

10. На 6 Јули 1998 година жалителот побарал друго вештачење во врска со вредноста на имотот. Вештачењето било доставено до Судот на 28 Април 1999 година. На 14 Мај 1999 година, Судот го вратил вештачењето до Бирото, како нецелосно. На 24 Јуни 1999 година Бирото барало од судот да му се наложи на жалителот да ги плати трошоците за извршеното дополнително вештачење.

11. Расправата закажана за 7 Февруари 2000 година била одложена по барање на општината со цел да го разгледаат вештачењето. Расправите закажани за 7 Април и 5 Јуни 2000 година биле презакажани, исто така на барање на општината.

12. Расправите од 4 Октомври 2000 година и 20 Јуни 2001 година биле одложени поради отсуство на вештото лице. Расправите закажани за 17 Септември и 7 Ноември 2001 година биле одложени заради отсуство на судечкиот судија. На расправата од 26 Декември 2001 година, Судот ги сослушал странките и вештаците кои го изготвиле вештачењето.

13. На 1 Февруари 2002 година, Основниот суд Скопје 1 Скопје го прифатил тужбеното барање на тужителите и им доделил 2.814.500 денари (околу 46.150 Евра) како и законска затезна камата, надоместок кој требало да го надомести

Градот Скопје. Оваа одлука било доставена на странките во Август 2002 година.

14. На 22 Август 2002 година, Градот Скопје доставил жалба. На 11 Септември 2002 жалителот го информирала Судот дека нема да достави одговор на жалбата.

15. На 9 Октомври 2002 година, Апелациониот суд во Скопје го укинал решението од 1 Февруари 2002 година и го вратил предметот на повторно судење инструирајќи го понискиот суд, *inter alia*, да го утврди корисникот на експропријацијата, да ги преиспита доказите и повторно ја утврди фактичката состојба.

16. Ниту една од закажаните 3 расправи помеѓу 19 Февруари и 7 Јули 2003 година не биле одложени по барање на жалителот. Во текот на овој период, првостепениот суд го комуницирал предметот до општината и до Јавното претпријатие за стопанисување со станбен и деловен простор, но примил одговор само од општината.

17. На 7 Јули 2003 година Основниот суд Скопје 1 Скопје, им доделил на тужителите ист надоместок како и со претходната одлука и повторно утврдил дека плаќањето треба да го изврши Градот Скопје Оваа одлука му била доставена на жалителот на 18 Ноември 2003 година. Не била поднесена жалба и истата станала правосилна на 30 Јануари 2004 година.

18. На 27 февруари 2004 година, жалителите поднеле предлог за извршување на наведеното решение. На 10 Септември 2004 година, надоместокот заедно со камата (4.303.326,50 денари или околу 70.100 Евра), биле префрлени од сметката на Градот Скопје на сметка на жалителот.

ПРАВО

I. НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕНОТ 6 СТАВОТ 1 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

19. Жалителот се жалеше дека должината на постапката не била во согласност со барањето за судење во разумен рок, предвидено во член 6 став 1 од Конвенцијата, во делот кој гласи:

„Во определувањето на неговите граѓански права и обврски ... секој има право на фер ... судење во разумен рок од страна на ... суд ...„

A. Допуштеност

а) „Статусот на жртва„ на жалителот

20. Владата тврдеше дека жалителот го изгубил “статусот на жртва“ бидејќи сумата (надоместокот плус затезна камата) која всушност била исплатена (види точка 18 понапред) е скоро двојно повисока од определениот надоместок со решението од 7 Јули 2003 година.

21. Жалителот не се согласи со тврдењата на Владата.

22. Судот наоѓа дека, нема основа да се прави разлика за ова тврдење во суштина, од она што веќе е утврдено во случајот Сали против РМ (види, Сали против Република Македонија, no.14349/03, § 31, 5 July 2007). Во отсуство на било какво друго сознание на страна на домашните органи, експлицитно или имплицитно, дека случајот на жалителот бил одлучен во разумно време, Судот смета дека жалителот може да продолжи да тврди дека е “жртва“ за целите на член 34 од Конвенцијата (види, *mutatis mutandis*, Sali, цитирано погоре, §§ 33 and 34).

23. Судот забележува дека жалбата не е очигледно неоснована во смисла на член 35 став 3 од Конвенцијата. Понатаму утврди дека не е недопуштена по било која основа. Поради тоа, мора да биде прогласена за допуштена.

Б. Основаност

(а) Поднесоци на странките

24. Владата изјави дека, периодот изминат пред да стапи Конвенцијата на сила за Република Македонија, не треба да биде земен во предвид. Тие сметаа дека сложени околности го заокружувале испитувањето на предметот од страна првостепениот суд, вклучувајќи ги: потребата од склучување на спогодба помеѓу странките; различните барања на тужителите, некои од нив ненавремено доставувани; и честата промена на корисникот на експропријацијата. Во подоцнежниов контекст, било тешко да се обезбеди присуство на лицата овластени да ги застапуваат различните корисници на експропријацијата.

25. Во врска со однесувањето на жалителот, Владата тврди дека таа во целост треба да ја преземе одговорноста за одолговлекувањето на постапката, бидејќи: преговорите за спогодба не се завршиле заради нејзиното отсуство (види, точка 5); неколку расправи биле одлагани по нејзино барање заради експертска проценка на вредноста на имотот; неколку одлагања биле заради можност за вонсудска спогодба со другата страна; тужителите биле потврдени како наследници на нивната мајка 6 години од смртта на истата; таа одбила да поднесе одговор на жалбата поднесена од Градот Скопје (види точка 14) недавајќи му можност на Судот да ги утврди фактите за носењето на неговото решение.

26. Владата понатаму тврдеше дека, домашните судови ја спровеле постапката со должното внимание и дека закажаните расправи биле одржувани без одолжувања. Судовите им овозможиле еднакви можности на странките да присуствуваат и да се подготвуваат за расправите. Никој од органите кои учествувале во постапката не придонел за нејзината должина. Покрај тоа, во овој случај немало потреба за посебно внимание од страна на домашните органи, ниту пак должината на постапката влијаела врз надоместокот.

27. Жалителот ги оспори тврдењата на Владата за сложеноста на предметот, сметајќи дека нема оправдување за одолговлекувањето на должината на постапката, бидејќи првостепената одлука во нејзиниот случај била донесена

во 2002 година, т.е скоро 15 години откако започнала постапката. Таа понатаму смета дека, не може да биде одговорна за нејзините барања и предлози, бидејќи судот е тој кој што решава дали таквите предлози биле оправдани и потребни. На крајот, таа смета дека, повторното судење било непотребно, затоа што конечната одлука и по повторното судење била непроменета (види точки 13 и 17 споменати понапред).

(б) Оценка на судот

28. Судот забележува дека оспорената постапка започнала на 21 Октомври 1987 година кога општината го доставила предметот до првостепениот суд заради утврдување на надоместокот. Сепак, како што спореше Владата, периодот кој потпаѓа под јурисдикција на Судот не започнува на таа дата, туку на 10 Април 1997 година, откако Конвенцијата стапила на сила по однос на Република Македонија (*Lickov v. Republic of Macedonia*, no. 38202/02, § 21, 28 September 2006).

29. Проценувајќи ја разумноста на времетраењето по истекот на таа дата, мора да се земе предвид и состојбата во која се наоѓала постапката на 10 Април 1997 (види, *Ziberi v. Republic of Macedonia*, no. 27866/02, § 41, 5 Јули 2007). Во овој контекст, Судот забележува дека тој момент постапките веќе траеле преку девет години и пет месеци. Во овој период не била донесена никаква одлука.

30. Судската постапка завршила на 30 Јануари 2004 година, кога решението на Основниот суд Скопје 1 Скопје станало правосилно. Според тоа, тие траеле повеќе од 16 години и три месеци, од кои што од кои преку шест години и девет месеци потпаѓаат во периодот кој го испитува Судот во две судски инстанции. Одлуката била извршена во Септември 2004 година.

31. Судот нагласува дека разумноста на должината на постапката мора да се цени во светлото на околностите на предметот и со оглед на следните критериуми: сложеност на предметот, однесување на жалителот и соодветните институции и засегнатиот интерес на жалителот во спорот (*Markoski v. Republic of Macedonia*, no. 22928/03, § 32, 2 November 2006, и цитираните укажувања во неа).

32. Судот смета дека, случајот не бил од сложена природа, бидејќи единствениот факт кој требал да се утврди бил износот на надоместокот. Извесна сложеност произлегува од потребата да се бараат вештачења, но ова неможе само по себе, да ја објасни должината на постапката.

33. Во врска со однесувањето на жалителот, Судот смета дека таа може да се смета како одговорна за неколку одложувања на расправите во периодот кој не потпаѓа за разгледување *ratione temporis* (види, точка б). Како и да е, нема околности или одолжувања кои би се препишале на жалителот, бидејќи тој период потпаѓа пред стапувањето на сила на Конвенцијата во Република Македонија. Во поглед на нејзините барања за вештачење на вредноста на имотот, Судот утврди дека, обврска на домашните судови е да ја проценат секоја ситуација кога таквите барања се оправдани и потребни за сопроведување на правичното судње (види, *Graberska v. Republic of Macedonia*,

по. 6924/03, § 60, 14 Јуни 2007). Не може да се обвини жалителот за искористувањето на сите расположиви средства овозможени со домашното законодавство за одбрана на своите интереси. (види *Stojanov v. Republic of Macedonia*, no. 34215/02, § 56, 31 Мај 2007). На крајот, Судот не се согласува со тврдењата на Владата дека, жалителот допринел за одолжување на постапката, со тоа што не доставил одговор на жалбата поднесена против првостепеното решение од 1 Февруари 2002 година (види точка 14 наведена понапред).

34. Од друга страна, Судот утврди дека имало многу и суштински одложувања кои може да им се припишат на домашните органи. Пред да стапи во сила Конвенцијата во поглед на Република Македонија, постапката пред првостепениот суд веќе траела повеќе од девет години. Биле потребни дополнителни скоро пет години, за да првостепениот суд го реши предметот на жалителот (види точки 5-13). Понатаму Судот утврди дека, му биле потребни пет месеци на судот да наложи вештачење на вредноста на имотот, откако го прифатил барањето за вештачење на жалителот (види точки 8 понапред); дополнителни пет месеци изминале од причини кои неможе да му се припишат како одговорност на жалителот (види точка 9 понапред), никаква ефикасна активност немало помеѓу 7 Февруари 2000 и 26 Декември 2001 (види точки 11 и 12 понапред); и на крајот една и пол година изминале од барањето на жалителот за вештачење (види точки 10 и 11 понапред). Во подоцнежниов контекст Судот потсетува дека, вештаците работеле во контекст на судската постапка, надгледувани од судечкиот судија, кој останува одговорен за подготовката и брзината на судењето (види, *Stojanov*, цитирано погоре, § 60 and *Scopelliti v. Italy*, judgment of 23 Ноември 1993, Series A no. 278, § 23).

35. Врз основа на горе споменатото, Судот утврди дека должината на постапката била прекумерна и не го задоволува барањето за “судење во разумен рок“ од член 6 став 1 од Конвенцијата.

36. Според тоа, постои повреда на оваа одредба.

ПРИМЕНА НА ЧЛЕНОТ 41 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

37. Членот 41 од Конвенцијата, пропишува:

“Кога Судот ќе оцени дека постои повреда на Конвенцијата или на протоколите, и доколку внатрешното право на засегнатата Висока договорна страна овозможува само делумна репарација на штета, тогаш доколку е тоа неопходно, Судот ќе му додели правична отштета на оштетениот.”

А. Штета

38. Жалителот побара 100.000 Евра за надомест на нематеријална штета.

39. Владата не изрази мислење за ова прашање.

40. Судот смета дека, жалителот мора да претрпел нематеријална штета. Одлучувајќи на правична основа, му доделува износ од 2000 Евра, како надомест на нематеријална штета.

Б. Трошоци и надоместоци

41. Жалителот не побара надомест за трошоци и надоместоци, според тоа, Судот не му доделува никаков надомест.

В. Затезна камата

42. Судот смета за соодветно да се исплати затезна камата според најниската каматна стапка за позајмени средства на Европската Централна Банка, на која треба да се додадат 3%.

ОД ОВИЕ ПРИЧИНИ, СУДОТ ЕДНОГЛАСНО

1. Ја прогласува жалбата за допуштена;
2. Утврдува дека постои повреда на членот 6 став 1 од Конвенцијата;
3. Утврдува дека:

(а) тужената држава, во рок од 3 месеци од денот на правосилноста на пресудата согласно член 44 став 2 од Конвенцијата, треба да му исплати на жалителот 2.000 ЕВРА за нематеријална штета, зголемен за износот на било какви издатоци кои притоа би можеле да се наплатат, кој износ треба да биде конвертиран во националната валута на тужената држава, по курсна листа на денот на исплатата;

(б) по истек на рокот од 3 месеци споменат понапред, во кој треба да се исплати наведената сума, ќе се засметува камата на споменатиот износ, по стапка еднаква на најниската стапка за позајмени средства на Европската Централна Банка, за периодот до плаќањето зголемена за 3%.

4. Го отфрла остатокот од барањето за правичен надоместок на жалителот.

Изготвено на англиски и објавено на 15 Ноември 2007 година, согласно член 77 став 2 и 3 од Деловникот на Судот.

Claudia Westerdiek

Секретар

Peer Lorenzen

Претседател